

SYNODALITA – Koniec Cirkvi, ako ju poznáme?, II. časť: Bude hlas veriacich braný do úvahy?

Paweł Chmielewski

14. januára 2022 ✝ Cirkev ✝ Synodalita

Zdroj: flickr.com

pokračovanie I. časti

Bude hlas veriacich braný do úvahy?

Viacstupňový synodálny proces ukazuje, že hlas veriacich v prvej fáze sa môže veľmi ľahko cestou stratiť alebo skryť. Schéma je nasledovná: Jan Kowalski vyjadrí svoj „synodálny sen“ na stretnutí vo svojej diecéze. Jeho hlas zaznamená biskupský delegát a zapracuje ho do diecéznej syntézy. Túto Poľská biskupská konferencia prepracuje do národnej syntézy, ktorú zase spracuje Sekretariát synody a neskôr biskupi na kontinentálnej úrovni a po nich opäť Sekretariát synody. Nakoniec bude predložený biskupskej synode a znova prepracovaný.

Možno si pomyslieť, že ak Jan Kowalski vyjadrí „sen“, ktorý nebude zodpovedať predstavám o Cirkvi budúcnosti rozhodujúcich osobností synodálneho procesu – najmä zo Sekretariátu synody – potom z tohto „sna“ nakoniec nič nezostane. Viacstupňový charakter synodálneho procesu sa dá veľmi ľahko použiť ako sito, ktorým sekretariát synody preoseje tie hlasy, ktoré zodpovedajú jeho očakávaniam, a ostatné sa stratia alebo skryjú. Reálna moc je teda v rukách organizátorov celej akcie. Ak sa však budú odvolávať na hlas obyčajných ľudí, pravdepodobne dosiahnu viac, ako keby tento argument neexistoval.

Synodálne nástroje

Využívanie konzultácií na uľahčenie neskoršieho vykonávania rôznych ideologických zmien môže tiež uľahčiť začlenenie viacerých kľúčových pojmov do synodálnych dokumentov. Ide o tri otázky: účasť neveriacich na synode, novátorsky interpretovaná kategória Božieho ľudu a falošne chápaný pojem *sensus fidelium* – zmysel viery veriacich.

a) Účasť neveriacich. Po prvé, prekvapujúca je skupina osôb, ktoré sa majú zúčastniť na procese. V dokumentoch sa zdôrazňuje univerzálnosť pozvania, ktoré je adresované v duchu encykliky *Fratelli tutti*

všetkým ľuďom. To vyvoláva prirodzené námietky, pretože to znamená, že do procesu synodálnych konzultácií budú zapojení nielen veriaci a praktizujúci katolíci, ale aj katolíci, ktorí veria, ale nepraktizujú; pokrstení v Cirkvi, ale neveriaci; pravoslávni; protestanti; osoby vyznávajúce nekresťanské náboženstvá; ateisti.

Podľa synodálnych dokumentov v hlase týchto osôb, najmä vylúčených, možno počuť hlas Ducha Svätého. Prípravný dokument tu ukazuje ako paralelu niektoré scény z Nového zákona: stretnutie Pána Ježiša Krista so Samaritánkou a Kanaánčankou; Petrovo stretnutie s Kornéliom. Zdá sa však, že ide o problematickú analógiu; aj keď Boh použil Nežidov, aby zjavoval Pravdu, všetky tri udalosti predpokladali jasné rozdelenie medzi tým, kto učí (Ježiš, Peter), a tým, kto učenie prijíma (Samaritánka, Kanaánčanka, Kornélius).

Pritom proces načúvania nekatolíkom pri spoločnom hľadaní hlasu Ducha Svätého môže v praxi vyvolať vážne pokušenie otočiť tento model. Je to veľmi nebezpečné aj vzhľadom na podporu tribalizmu, ktorá je dnes vo svete viditeľná. Na vlne amerického hnutia Black Lives Matter sa objavujú pokusy o rehabilitáciu predkresťanskej viery severoamerických Indiánov. Predtým sa na synode v Amazónii pokúšali vidieť svetlo Ducha Svätého v pohanských kultoch tamojších domorodcov. Hoci podľa dekrétov a konštitúcií II. vatikánskeho koncilu sa tzv. „zrnká pravdy“ môžu nachádzať aj v nekresťanských náboženstvách, súčasné chápanie tejto doktríny sa zdá byť do značnej miery sfalšované.

Praktický katolícky prístup k dialógu s predstaviteľmi iných náboženstiev sa vyznačuje nedostatočnou opatrnosťou, ako to ukázal napríklad škandál so soškou Pachamamy na spomínanej synode o Amazónii. Súčasná forma teológie oslobodenia, ktorá prevláda v Latinskej Amerike, môže viesť k pokušeniu potvrdiť tribalizmus a primitivizmus.

b) Boží ľud. Tí, ktorí presadzujú radikálne zmeny v Cirkvi, môžu kategóriu Božieho ľudu využiť aj na svoje vlastné ciele. Tento pojem má svoje korene v dokumentoch II. vatikánskeho koncilu, najmä v konštitúcii *Lumen gentium*; v synodálnych dokumentoch má však zrejme mimoriadne široký záber a zahŕňa všetkých pokrstených bez ohľadu na ich aktuálnu náboženskú príslušnosť (Vademecum, 2.1). Na druhej strane v bode 28 Prípravného dokumentu vidíme jasné rozdelenie na skupiny, ktoré pri konzultáciách treba brať do úvahy a ktoré sú mimo Cirkvi, a tými, ktorí sú v nej. Do druhej skupiny spadajúcej pod „perspektívu vnútorného života partikulárnych cirkví“, spadajú aj nekatolícki kresťania: „*Napokon táto perspektíva zahŕňa aj vzťahy a spoločné iniciatívy s našimi bratmi a sestrami z iných kresťanských denominácií, s ktorými máme spoločný dar toho istého krstu.*“ Takáto optika vyvoláva otázku, či je ekleziológia synodálneho procesu plne verná ekleziológii II. vatikánskeho koncilu?

Alebo či skôr, na hlbšej úrovni, nie je formovaná interpretáciou koncilu tzv. hermeneutikou diskontinuity, najmä pokiaľ ide o diskusiu vyvolanú slávnou vetou, ktorá začína: „*Haec Ecclesia, in hoc mundo ut societas constituta et ordinata, subsistit in Ecclesia catholica...*“ (*Lumen gentium*, 8). Je pravda, že protestanti sú bratmi katolíkov na základe sviatosti krstu. Faktom však je, že protestantizmus vznikol ako hnutie odporujúce katolíckej Cirkvi. Nebol to len protest proti rôznym druhom klerikálneho zneužívania, ale skôr protest proti mnohým doktrínalným pravdám. Uznanie za cirkevný prvok kruhov, ktoré programovo popierajú dokonca aj správne chápanie sviatosti Eucharistie, ktorá je prameňom a vrcholom kresťanského života, musí vzbudzovať pochopiteľné obavy. O to viac, že sa to deje v ére všeobecného indiferentizmu, tzn. presvedčenia, že medzi jednotlivými náboženskými vyznaniami nie sú žiadne veľké rozdiely.

(c) *Sensus fidei*. Napokon, používanie termínu *sensus fidei fidelium*, teda zmysel viery veriacich, v synodálnych dokumentoch vyvoláva vážne otázky. Aj on môže byť použitý ako kľúč na radikálnu zmenu tváre Cirkvi. Tento pojem nie je v dokumentoch bližšie definovaný, no zdá sa, že v súčasnej teológii a pastoračnej praxi, najmä v nemecky hovoriacej oblasti, zahŕňa tak katolíkov žijúcich podľa viery Cirkvi, ako aj tých, ktorí sa vo svojom presvedčení veľmi vzdávajú od učenia Cirkvi, aj keď formálne zostávajú a chcú zostať jej súčasťou. Vzťahuje sa neomylnosť vo viere na katolíkov, ktorí – napríklad – žijú v nesviatostnom vzťahu, pravidelne navštevujú bohoslužby nekatolíckeho kresťanského spoločenstva alebo akceptujú homosexuálne akty či používanie antikoncepcie? Samozrejme, že nie – v súlade s učením katolíckej Cirkvi musí byť splnených niekoľko podmienok, aby sme mali autentický podiel na *sensus fidei*. Jednoznačne to objasňuje dokument Medzinárodnej teologickej komisie s názvom *Sensus fidei v živote Cirkvi*, ktorý bol publikovaný v roku 2014 so súhlasom vtedajšieho prefekta Kongregácie pre náuku viery kardinála Gerharda Müllera. Komisia poukázala na podmienky, ktorú musia byť splnené pre účasť na *sensus fidei*. Tieto zahŕňajú aktívnu účasť na živote Cirkvi (modlitba, liturgia, sviatosti – najmä Eucharistia a spoveď) a akceptovanie učenia Cirkvi.

Z toho jasne vyplýva, že „veriaci vo všeobecnosti“ v mnohých diecézach na celom svete ako autentický subjekt *sensus fidei* jednoducho neexistujú – na *sensus fidei* sa totiž podieľa iba časť veriacich. Synodálne Vademecum však v bode 2.1 vyhlasuje: „*Všetci pokrstení spolu tvoria subjekt sensus fidelium, živý hlas Božieho lidu.*“ Vzhľadom na vyššie uvedený dokument Komisie je toto tvrdenie hlboko nepravdivé, a to v dvoch rovinách: ide jednak o neuvedenie žiadnej z potrebných dispozícií pre účasť na *sensus fidei*, jednak o úplne nedovolené rozšírenie pojmu *sensus fidei* na „všetkých pokrstených“ – hoci v skutočnosti sa vzťahuje len na katolíkov. Ba čo viac, synodálne Vademecum sa ďalej odvoláva na vyššie uvedený dokument Medzinárodnej teologickej komisie, ale len v bode, ktorý poukazuje na súvislosť medzi vývojom katolíckej náuky vyjadrenej v Magistériu a pojmom *sensus fidei*. Možno teda konštatovať, že toto všetko môže viesť k interpretácii, podľa ktorej by sa doktrínálne rozhodnutia Cirkvi mali v budúcnosti konzultovať so všetkými pokrstenými bez ohľadu na to, či spĺňajú podmienky pre to, aby boli súčasťou *sensus fidei*, alebo na ich cirkevnú príslušnosť.

Dokument Medzinárodnej teologickej komisie

Ťažko povedať, kde vlastne hľadať základy takto chápanej „synodality“. V roku 2018 vydala Medzinárodná teologická komisia (MTK) so súhlasom a podporou pápeža Františka komplexný dokument o synodalite. Komisia je orgánom podliehajúcim pod Kongregáciu pre náuku viery. Členovia MTK pracovali na dokumente s názvom *Synodalita v živote a poslaní Cirkvi* v rokoch 2014 až 2017, teda pod dohľadom kardinála Gerharda Ludwiga Müllera; vydaný však bol až za pôsobenia jeho nástupcu, kardinála Luisa Ladariu Ferrera. Dokument je nesúrodý. Jeho hlavná časť, pozostávajúca z troch rozsiahlych kapitol, sa zaoberá synodalitou vo Svätom písme, Tradícii a dejinách Cirkvi, ďalej opisuje teológiu synodality a napokon sa zamýšľa nad tým, ako možno synodalitu v súčasnosti uvádzať do života prostredníctvom rôznych organizácií a inštitúcií, ktoré v Cirkvi existujú. Táto časť, hoci je v nej viacero nejasností, zostáva v zásade v súlade s ekleziológiou II. vatikánskeho koncilu. Synodalita sa tu chápe ako rozhodovanie tých, ktorí majú v Cirkvi autoritu – pápeža alebo biskupa –, ale berúc do úvahy hlas kňazov a laikov. Dokument v tejto časti sa vyznačuje rešpektovaním autentickej hierarchie Cirkvi. Štvrtá časť s názvom *Konverzia pre obnovenú synodalitu* má iný charakter. Pôsobí dojmom, že bola napísaná pod úplne iným redaktorom ako predchádzajúca časť.

Zatiaľ čo predchádzajúce kapitoly predstavili perspektívu diskusie v rámci Cirkvi, štvrtá kapitola navrhuje prekročiť rámec Cirkvi, a vyjsť smerom k nekatolíkom či dokonca nekresťanom.

V texte sa používajú aj také nejasné a zvláštne pojmy ako „synodálne svedomie“ (sic). Zaujímavé je, že ako dosvedčil teológ Piero Coda, jeden z členov MTK, niektorí autori, keď začínali na tom pracovať, vôbec nemali predstavu, čo by mala byť „synodalita“. Z toho vyplýva, že nejde o prehĺbenie vedomostí o téme, ktorú Cirkev pozná, ale skôr o vymyslenie niečoho úplne nového. Samotné slovo „synodalita“ je navyše neologizmus, ktorý Cirkev nepoznala počas všetkých storočí svojej existencie.

(Pokračovanie)

Predchádzajúce časti:

SYNODALITA – Koniec Cirkvi, ako ju poznáme?, I. časť: Synodálna Cirkev – je ešte katolícka?

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/synodalita-koniec-cirkvi-ako-ju-pozname-ii-cast-bude-hlas-veriacich-brany-do-uvahy/>